

Građanin koji je prijavio zagađenje Neretve u Konjicu je pretučen, lokalna vlast utvrdila da je nemoguće odrediti koje firme ispuštaju štetne **otpadne vode**, a federalna vlast godinama odgađa obavezu fabrika da pročišćavaju industrijske vode. Zbog toga inspektori nemaju osnov da ih kazne.

Isa Džino, aktivista iz Konjica godinama ukazuje na problem zagađenja rijeke na jugu Bosne i Hercegovine.

Na Facebook grupi objavljuje fotografije **Neretve** i podatke o zagađenju rijeke teškim metalima iz industrijske zone. Voda rijeke je često obojena u crveno-smeđu boju, koja podsjeća na hrđu.

Polovinom marta je na ovoj društvenoj mreži objavio da je dobio prijetnje smrću od Jasmina Badžaka, vlasnika firmi "Eurosaj", koja se u industrijskoj zoni Konjica bavi površinskom zaštitom metala.

Tri sata nakon objave su ga pretukla dvojica zaposlenika **Badžakove firme**. Po savjetu advokata, Džino nije želio govoriti za Radio Slobodna Evropa (RSE), kako ne bi, kako je rekao, ugrozio sudski proces koji se vodi protiv napadača.

U industrijskoj zoni u Konjicu posluje dvadesetak fabrika metalne industrije. Nekolicina njih u proizvodnji koristi teške metale poput cinka, bakra, kroma i nikla.

Vlasnik firme ne poriče da su njegovi radnici pretukli aktivistu

"Pretukli ga, jer im udara na radna mjesta", kaže direktor firme "Eurosaj" Jasmin Badžak za RSE.

Objašnjava da u proizvodnom procesu njegova firma koristi sporne teške metale, kao i industrijske odmašćivače, te da ima više vrsta otpadnih voda koje su alkalne, kisele, ili sadrže krom i nikal.

Navodi da njegova kompanije "ne zagađuje Neretvu", te da "ispunjava sve zakonske obaveze, koje su propisane u okolinskoj dozvoli i vodnoj saglasnosti".

"Ja se kupam u Neretvi. To je i moja rijeka", kaže Badžak. Dodaje da je pitanje može li

Konjic opstati bez industrijske zone u kojoj rade hiljade ljudi. Ističe da "sve otpadne vode njegove firme prolaze kroz skupi uređaj za preradu, u kojima se zagađenje taloži i filtrira, a otpadni mulj zbrinjava posredstvom ovlaštene firme Aida Commerce".

Novinarima RSE nije dostavio do objave teksta, kako je obećao, detaljne informacije i fotografije o količinama opasnog otpada koje emituje njegova firma, načinu zbrinjavanja, te fotografije postrojenja za prečišćavanje.

Svake godine industrijska postrojenja ispuste više od **170 kilograma teških metala** u Neretvu i Trebišnjicu, jedine dvije bh. rijeke koje se ulijevaju u Jadransko more. Oko 90 posto tih metala je izmjereno u Neretvi, uz industrijsku zonu u Konjicu.

Ove količine teških metala mogu uzrokovati akutna, hronična i kancerogena oboljenja ljudi i životinja. Izmjerila ih je Agencija za vodno područje Jadranskog mora koja mjeri kvalitet vode na 22 lokacije na Neretvi, Trebišnjici i njihovim pritokama.

Vlasti bosanskohercegovačkog entiteta Federacija BiH, u kojem se nalazi i Konjic, više od 10 godina odgađaju primjenu propisa, koji su usklađeni sa Evropskom unijom. Njihovom primjenom industrijska postrojenja bi bila obavezna prečistiti svoje otpadne vode prije ispuštanja u rijeku.

U entitetskim strateškim dokumentima se procjenjuje da različite industrije u BiH godišnje proizvedu oko 23.000 tona opasnog otpada. Oko 13.500 tona ovog opasnog otpada bude nepropisno zbrinuto, odnosno odbačeno u okoliš.

Građani o zagađenosti Neretve

“Lično, ne bih nikad odavdje pojela ribu”. Ovako rijeku Neretvu opisuje za RSE Saliha Košpo iz Konjica, šezdesetak kilometara od Sarajeva. Za zagađenje Neretve odgovornim smatra industriju.

Hrabren Kapić iz Konjica je predsjednik Organizacije sportskih ribolovaca iz ovog grada. Za RSE ističe da su posljedice zagađenja vidljive i na Jablaničkom jezeru, akumulaciji hidroelektrane Jablanica na Neretvi, dvadesetak kilometara od Konjica.

U jezeru, koje seže do periferije Konjica, godinama se nakuplja zagađenje iz industrijskih postrojenja, ali i sa gradske deponije otpada. To, kaže Kapić, često uzrokuje “eksplozivan rast algi i pojavu takozvanog cvjetanja jezera”.

Takva pojava se dogodila i polovinom marta, kada je Agencija za vode Jadranskog sliva dobila veći broj prijava o pojavi velikih mrlja na Jablaničkom jezeru. U saopštenju koje je uslijedilo, Agencija je navela da je riječ o eutrofikaciji, odnosno “procesu starenja vodenog ekosistema”.

Objašnjavaju da se taj proces u prirodi dešava jako sporo, ali da se ponekad drastično ubrza uslijed zagađenja “dušikovim i fosfornim hranjivim spojevima”. Oni u vodu stižu otpadnim vodama iz domaćinstava i industrijskih postrojenja, te procjednih voda sa deponija otpada, navode iz Agencije.

Amir Variščić, predsjednik konjičkog Udruženja “Zeleni Neretva”, objašnjava da je zagađenje Neretve iz industrijske zone problem koji traje dvije decenije.

“Ono što nas ograničava je ta Uredba o ispuštanju otpadnih tehnoloških voda u okoliš, koju svakih par godina donosi Ministarstvo okoliša i turizma Federacije BiH. Ovom uredbom vlast stalno odgađa rok za primjenu za još nekoliko godina”, dodaje Variščić.

Vlada Federacije BiH je, na prijedlog Ministarstva okoliša i turizma, do sada tri puta donosila uredbe, u kojima je odgađala obavezu industrijskih postrojenja da prečišćavaju

svoje otpadne vode prije ispuštanja u rijeku. Rok propisan važećom uredbom ističe krajem 2023. godine.

Ministarstvo turizma i okoliša Federacije BiH nije odgovorilo na upit RSE zbog čega odgađa rješavanje problema zagađenja industrijskim otpadnim vodama u Konjicu.

Šta kaže gradska vlast Konjica?

Lokalna vlast je nedovoljno uradila da zaštiti Neretvu od zagađenja, ocjenjuju opozicioni vijećnici u Konjicu za RSE.

Vlast, na čijem je čelu Stranka demokratske akcije (SDA), je 2018. godine formirala komisiju koja je trebalo da istraži problem zagađenja iz industrijske zone i ponudi rješenje.

Komisija je utvrdila da su u industrijskom kompleksu prijeratne grupacije UNIS postojala tri odvojena sistema prikupljanja i prečišćavanja oborinskih, kanalizacionih i otpadnih industrijskih voda. Postojali su taložnik i separator za odvajanje ulja i masti, kao i postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda.

U izvještaju komisije je navedeno da je, nakon rata u BiH, na ovoj lokaciji počelo poslovati dvadesetak novih kompanija metalne industrije, među kojima je i "Eurosaj".

Ove kompanije su se priključivale na odvodne sisteme "samostalno i neplanski", pa su cijevi isprepletene. Zbog toga je, kako se navodi u izvještaju, "nemoguće utvrditi koje otpadne vode su priključene na koji sistem".

U izvještaju piše i da većina firmi u kompleksu ispušta tehnološke otpadne vode, ali da je njihove količine, vrstu i sastav nemoguće utvrditi bez mjerenja i ispitivanja.

Dženamir Hasagić je bio predsjednik komisije, koja je predložila 2020. godine izradu katastra podzemnih instalacija i idejnog rješenja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda iz industrijske zone. On za RSE kaže kako nije upoznat da je posljednjih godina nešto urađeno na realizaciji preporuka komisije.

Istovremeno, opozicioni gradski vijećnici iz Socijaldemokratske partije, kažu za RSE da je formiranje ove komisije bio "pokušaj tadašnje lokalne vlasti da umiri javnost i stvori privid da se nešto radi na rješavanju problema zagađenja iz industrijske zone".

Smatraju da su za rješavanje ovog problema najodgovornije inspekcije na nivou Federacije BiH, te Agencija za vodno područje Jadranskog mora.

Šta kažu u Agenciji?

Neretva je u Konjicu značajno opterećena ljudskim djelovanjem, a naročito industrijskim otpadnim vodama, te neprečišćenim vodama iz gradske kanalizacije.

Ovo navodi Agencija za vodno područje Jadranskog mora u Planu upravljanja vodama od 2022.-2027. godine.

Iz Agencije za RSE navode da sva postojeća industrijska postrojenja imaju obavezu da

izgrade adekvatan sistem za pročišćavanje otpadnih voda do kraja 2023. godine, u skladu sa Uredbom o uslovima ispuštanja otpadnih voda u okoliš i kanalizaciju.

“Oni, koji već imaju izgrađen sistem, trebaju ih održavati u funkcionalnom stanju i osigurati da su izlazni parametri u skladu sa propisanim graničnim vrijednostima”, navode u Agenciji. Dodaju da su vlasnici industrijskih postrojenja obavezni da redovno ispituju kvalitet svojih otpadnih voda a rezultate dostavljaju Agenciji.

Kažu da veći dio njih redovno ispunjava svoju obavezu.

“Prema podacima koje dostavljaju Agenciji, većina izvještaja je u skladu sa propisanim graničnim vrijednostima”, kažu iz Agencije, ne navodeći konkretna imena onih koji to ne rade.

Dodaju i da je vodna inspekcija Federacije BiH nadležna da kontroliše da li industrijsko postrojenje poštuje obaveze koje su mu propisane u vodnoj saglasnosti koju ova Agencija izdaje.

Zašto su inspektori nemoćni?

Iz **Federalne uprave za inspekcijske poslove** (FUZIP) za RSE navode da su zabilježili ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda u Neretvu iz industrijske zone u Konjicu, ali da nisu uspjeli utvrditi odgovornu firmu.

“Tri firme koriste istu mrežu za ispuštanje otpadnih voda, koje sadrže slične teške metale”, kažu iz inspekcije, i objašnjavaju da zbog toga ne mogu sa sigurnošću utvrditi ko je počinilac.

Kažu da sve tri sumnjive firme imaju postrojenja za tretman otpadnih voda, koja su “očito neefikasna”. Dodaju da, zbog važeće Uredbe o ispuštanju [otpadnih voda](#), fabrike nisu obavezne prečistiti svoje otpadne vode u skladu sa propisima sve do decembra 2023. godine. Objašnjavaju da vodni inspektor zbog toga nema zakonski osnov da kazni firme koje ispuste neprečišćene otpadne vode u rijeku.

Opasnim se smatra svaki otpad koji sadrži previsoke koncentracije otrovnih, kancerogenih, mutagenih, ili nadražujućih supstanci, ali i onaj koji je visoko korozivan ili zapaljiv na 55 stepeni Celzijusa.

Izvor: Radio Slobodna Evropa